

**A BŰNÖZÉS TÉRBELI ASPEKTUSAINAK
SZOCIÁLGEográfIAI VIZSGÁLATA HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**SOCIAL GEOGRAPHICAL STUDY
OF THE SPATIAL ASPECTS OF DELINQUENCY IN HAJDÚ-BIHAR COUNTY**

PhD Thesis

Tóth Antal

Debreceni Egyetem
Természettudományi Doktori Tanács
Földtudományok Doktori Iskola
Debrecen, 2007

1. Témaválasztás indoklása, kitűzött célok, megoldandó feladatok

A hazai földrajztudományban a rendszerváltás után bekövetkezett **paradigmaváltás** lehetővé tette új, korábban nem művelt, de Nyugat-Európában, Észak-Amerikában már évtizedek óta létező részdiszciplínák, kutatási irányzatok megjelenését, a több tudományterületet érintő interdiszciplínák, többek között a kriminálgeográfia felértékelődését.

A bűnözés, bűnüldözés, bűnmegelőzés, a közbiztonság, a szubjektív biztonság szinte minden embert érdeklő-érintő, a lakossági életminőséget közvetlenül befolyásoló jelenségek, amelyek elméleti és gyakorlati tanulmányozása olyan interdiszciplináris megközelítést igényel, amelyben a geográfiának is jelentős szerepet kell kapnia. Magyarországon a rendszerváltás óta végbement gyökeres társadalmi-gazdasági változások, a bűnözés növekedése, struktúrájának átalakulása, a lakosság biztonságérzetének nagyfokú meggyengülése különösen indokoltta, aktuálissá teszik a **kriminalitás szociálgeográfiai kutatását**.

A negatív jelenségek is térségspecifikusak, így a bűnözés terén is kimutathatók jelentős területi különbségek. Ezeket a területi differenciákat, a **bűnözésnek**, mint társadalmi tömegjelenségnek a **tér- és időbeli aspektusait** vizsgálja a **kriminálgeográfia**.

Kutatásaim során az egyik kedvezőtlen értékekkel jellemezhető terület, **Hajdú-Bihar megye kriminálgeográfiai helyzetét** vizsgáltam az 1990-2003 közötti időszakra vonatkozóan.

A kriminálgeográfiai vizsgálatok véleményem szerint **fontosak** (a gyakorlatban is hasznosíthatók), **aktuálisak, úttörő jellegűek, hiánypótlóak** (ismereteim szerint egy megye ilyen részletes kriminálgeográfiai vizsgálatára hazánkban még nem került sor).

Kutatásaim során az alábbi alapvető, egymással összefüggő **kettős célt** tűztem ki magam elé:

- a **kriminálgeográfiának**, ennek a hazánkban eddig periférikusan kezelt tudományterületnek a szakirodalom segítségével történő **megismertetése** a szakmai és a szélesebb értelemben vett közvéleménnyel;
- **konkrét példák**on (Hajdú-Bihar megye, Hajdúböszörmény) keresztül, önálló kutatási eredményekre támaszkodva **bemutatni** az alkalmazott kriminálgeográfiai vizsgálatok **módszereit, gyakorlatát, felhasználási lehetőségeit** a bűnüldözésben és a bűnmegelőzésben, a társadalomföldrajzi és a terület- és településfejlesztési kutatásokban.

A célkitűzéseim megvalósításának érdekében vállalt **megoldandó feladatok** közé az alábbiak tartoztak:

- meghatározni a **kriminálgeográfia fogalmát** és **kapcsolatrendszerét**, feltárni jelentősebb **tudománytörténeti állomásait**;
- bemutatni a **legmodernebb**, térinformatikát alkalmazó **kriminálgeográfiai módszereket, irányzatokat**, s megvizsgálni ezek **hazai adaptálásának** helyzetét, lehetőségeit;
- **adatbázis kiépítése** a vizsgált területek kriminálgeográfiai vizsgálatához;
- **tér- és időbeli aspektusú összehasonlító elemzéseket** végezni, a hasonlóságokat, különbségeket és az egyedi vonásokat analizálni, értékelni több területi szinten (országos, megyei, kistérségi, települési) a bűnözés terjedelmét, tendenciáját, dinamikáját, struktúráját, a rendőrségi munka eredményességét illetően, s ennek alapján megállapítani a **bűnözés térbeli jellemzőit** és elvégezni **Hajdú-Bihar megye bűnözési szempontú környezetminősítését**;
- feltárni a **bűnözés** és a **társadalmi-gazdasági tényezők** közötti térbeli **összefüggéseket**;
- egy kiválasztott település (**Hajdúböszörmény**) részletes **kriminálgeográfiai vizsgálatát** elvégezni, s
 - megállapítani, hogy a közbiztonság és a lakosság biztonságérzete között milyen összefüggések vannak,
 - elemezni a látens bűnözés volumenét, okait,
 - megvizsgálni a bűnmegelőzés gyakorlatát, s javaslatokat megfogalmazni annak eredményesebbé tétele érdekében;
- **összegezni, konklúziókat megfogalmazni** a kriminálgeográfiai kutatásoknak a bűnüldözésben és a bűnmegelőzésben betöltött szerepét illetően.

2. A kutatás során alkalmazott módszerek

2.1. Az információbázis összeállítása

- A **hazai** szakirodalomhoz könyvtárak, folyóirattárak, szakmai kapcsolatok révén jutottam hozzá. A **nemzetközi szakirodalmat** elsősorban a marburgi Philipps-Universität-en töltött szemeszter során, könyvtárközi kölcsönzéssel, külföldi folyóiratok folyamatos tanulmányozásával, ill. az Internet segítségével sikerült beszereznem.
- Elsősorban a bűnmegelőzéssel kapcsolatos ismereteimet bővítette a **BM Bűnmegelőzési Akadémia** „Képzők képzése” c. 2004-es tanfolyamán való részvételem, melynek eredményes befejezése után az Akadémia **oktatói hálózatának tagjává** váltam.
- A kutatási témával kapcsolatos **jogszabályok** alapvető forrása a **CompLex CD Jogtár** volt.
- A megyére vonatkozó **társadalmi, gazdasági információk** forrását elsősorban a **KSH** kiadványai és a **TEIR** jelentették.
- A legnagyobb nehézséget a **kriminálstatisztikai adatbázis** összeállítása okozta, hiszen bizonyos közzé nem tett adatokat csak a BM illetékes hivatalának engedélyével tudtam beszerezni, ill. az információk egy részéhez - személyiségi jogok, titkosítás (pl.: a szervezett bűnözéssel kapcsolatban) miatt - nem juthattam hozzá.
 - A bűnözési adatok legfontosabb forrását az **ERÜBS** (egységes rendőrségi-ügyészségi bűnügyi statisztika) jelentette.
 - A kriminalitási arányszámok egy részét a **BM Informatikai Hivatal Statisztikai Osztályától** szereztem be.
 - A Hajdúböszörményben elkövetett bűncselekmények területi elhelyezkedéséhez az információbázist a **Robotzsaru-2000 integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó rendszerből** kinyert adatok alapján a Hajdúböszörményi Rendőrkapitányságtól kaptam meg.
- Az információbázis kiépítéséhez, a bűnüldözési, bűnmegelőzési munka gyakorlatának, működési mechanizmusának alaposabb megismeréséhez nagymértékben hozzájárultak a felkeresett szervek, szervezetek (Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság, Hajdúböszörményi Rendőrkapitányság, BM Informatikai Hivatal Statisztikai Osztály, Nyírbátori Határőr Igazgatóság, Orosházi Határőr Igazgatóság, Vám- és Pénzügyőrség Észak-Alföldi Regionális Parancsnoksága, Hajdúböszörményi Polgárőrség Egyesület, Hajdúböszörményi Mezőri Szolgálat, stb.) vezetőivel, munkatársaival folytatott problémafeltáró **szakmai beszélgetések, puha és strukturált mélyinterjúk**.
- Az alkalmazott szociálgeográfiai kutatások a hivatalos statisztikai adatokon túl a jelenségek, folyamatok, problémák valós feltárását, árnyaltabbá tételét elősegítő, átfogóbb és mélyebb információbázisra is támaszkodnak. A kriminálgeográfiai kutatásoknál is - mivel a hivatalos statisztikára csak részben építhetünk - elengedhetetlen az **empirikus módszerek** alkalmazása. Ezért Hajdúböszörmény kriminálgeográfiai vizsgálatához **kérdőíves felmérést** végeztem a lakosság biztonságérzetére, a látenciára, a helyi rendőrkapitányság munkájának megítélésére vonatkozóan. Információim szerint ilyen jellegű, egy egész városra vonatkozó **földrajzi hely szerinti rétegzésű mintavétel** még nem készült hazánkban.
- Hajdúböszörmény kriminálgeográfiai vizsgálata során **terepbejárást** is végeztem, elsősorban az ún. építészeti bűnmegelőzés lehetőségeinek alaposabb megismerése érdekében.

2.2. A feldolgozás során használt módszerek

- A statisztikai adatokat a **Microsoft Excel 2000** segítségével **táblázatokban** rögzítettem. Az Excel programot használtam fel **grafikus ábrák** (grafikonok, diagramok) készítésénél és a **matematikai-statisztikai módszerek** alkalmazásánál is.
- Az **SPSS for Windows 8.0** szoftver a **kérdőíves felmérés adatainak** rögzítésénél és feldolgozásánál segítette munkámat.
- Információforrásként, adatfeldolgozási formaként és a bemutatás eszközeként a jelenségek szemléletesebb ábrázolása érdekében **tematikus térképeket** (104-et) is alkalmaztam, melyek döntő többségét **ArcView GIS 3.3** szoftver felhasználásával készítettem el.

3. Kutatási eredmények

3.1. A szakirodalom értékelése, kritikai vizsgálata

- **A kriminálgeográfia fogalma és kapcsolatrendszere:**

A bűnözés térbeliségét, területi eloszlását vizsgáló tudományterületnek nemcsak **általánosan elfogadott definíciója nincs**, de még az **elnevezése sem** egyértelműen **tisztázott** a magyar nyelvterületen. Szintén **kérdéses a tudomány rendszertani besorolása**.

A bűnözés térbeli aspektusainak vizsgálatát többször bűnügyi földrajznak, illetve bűncselekmények földrajzának nevezik. Véleményem szerint ezek a fogalmak nem teljesen azonosak a kriminálgeográfiával, egy szűkebb értelmezést jelentenek. **Szinonim** fogalmaknak tartom viszont a **kriminálgeográfiát**, a **kriminális földrajzot** és a **bűnözésföldrajzot**.

Kriminológus nézőpontból a kriminálgeográfia vagy geokriminológia a kriminológia területe, „geográfia geográfusok nélkül”.

A kriminálgeográfiának azonban nemcsak kriminológiai, hanem geográfiai, pontosabban **szociálgeográfiai definiálása** is van (*Berényi I., Herbert, Kovács Z.*).

A szakirodalom tanulmányozása alapján értelmezésemben **a kriminálgeográfia a bűnözésnek, mint társadalmi tömegjelenségnek a tér- és időbeli aspektusait vizsgáló alkalmazott szociálgeográfiai ágazat, a kriminológia és a társadalomföldrajz között álló inter-szubdiszciplína**. A bűnözés térbeli struktúráját, terjedelmét, tendenciáját és dinamikáját, területi intenzitását, társadalmi-gazdasági háttérét, a lezajló társadalmi-gazdasági folyamatok ismeretében a várható térbeli elmozdulásait vizsgálja, s hozzájárul területspecifikus bűnmegelőzési stratégiák kidolgozásához.

Nem tartom önálló diszciplínának, hiszen tárgya, fogalomrendszere és módszerei, tudományelméleti alapelvei alapvetően a kriminológia, a szociológia és a szociálgeográfia tudományain alapulnak, attól függenek. A **társadalomföldrajzzal**, mint földtudománnyal és a **kriminológiával**, mint bűnügyi tudománnyal a legszorosabb a kapcsolata. Szorosan összefügg a **szociológiával**, hiszen alapismeretei, empirikus módszerei nélkül nem lehetne mélyrehatóan elemezni a bűnözés problémáit. A tudományok közül kiemelhetjük továbbá kapcsolatát a **demográfiával**, az **etnografiával**, a **pszichológiával**, a **kriminalisztikával**, a **büntetőjoggal**, az **építészettel**, a **kartografiával** és a **térinformatikával**.

- **A „klasszikus” kriminálgeográfiai kutatások nemzetközi története:**

A bűnözésföldrajzi kutatások a **XIX. század első felére** nyúlnak vissza, a kriminológia kezdeti kriminálszociológiai irányzatához kapcsolódnak: *Guerry* (1833) és *Quetelet* franciaországi vizsgálatai voltak a legelsőek, amelyek a bűnözés területi eloszlását, s ennek okait elemezték.

A **XX. sz. 20-as éveitől** az ún. **chicagói iskola** újította meg a kriminálgeográfiai kutatásokat, s történetének **második nagy korszakát** indította el. Mai napig meghatározóak *Shaw* és *McKay* kriminálökológiai kutatásai. Közismert *zónaelméletük* lényege úgy foglалható össze, hogy a bűncselekmények elkövetésének száma, aránya fordítottan arányos a városközponttól való távolsággal.

A bűnözés növekedése a fejlett világban az **1960-as évtizedtől** újra a kriminálgeográfiai kutatásokra irányította a figyelmet. Ekkor kezdődött az általam „klasszikus” jelzővel illetett **kriminálgeográfia harmadik korszaka**. A legjelentősebb eredmények az **angolszász országokban** (pl.: *Brantingham* és *Brantingham* környezeti [Environmental] kriminológiája; a „tettesi mobilitás”, *Newman* bűnözést elhárító építészet [„Defensible Space”] és *Jeffery* bűnmegelőzés környezeti tervezés révén [Crime Prevention Through Environmental Design] elmélete) és az **NSZK-ban** (pl.: *Albrecht, Frehsee, Hellmer, Hentig, Herold, Schneider, Schwind* kutatásai) születtek.

- **A „klasszikus” kriminálgeográfiai kutatások hazai története:**

Magyarországon *Földes B.* nevéhez fűződik az első kriminálgeográfiai jellegű vizsgálat (**1889**).

A **két világháború közötti időszakból** jogászoknak, statisztikusoknak a kriminalitás területi jellemzőit is vizsgáló munkáit emelhetjük ki (*Hacker E., Schneller K., Auer Gy.*).

Az 1950-es években nem lehetett kriminológiai kutatásokat folytatni, a kriminálstatisztika adatai titkossá váltak, s a kriminológia csak a **60-as évek elején** éledt újjá. Ezt követően jelentős kutatások indultak el, amelyek közül többnek kriminálgeográfiai vonatkozása is volt (pl.: *Heller Farkas T., Borsi Z. és Halász K., Kránitz M., Pusztai L., Kovacsicsné Nagy K., Szabó A.*).

A **80-as évtizedtől** - a bűnözés növekedésével párhuzamosan - egyre **több**, a **bűnözés területiségét** vizsgáló, elsősorban **kriminológusok** által készített munka született (pl.: *Molnár J., Vavró I., Nyári K., Szabó A. és Koltainé Tóth M., Marosi L., Kerecsi K., Ritecz Gy. és Sallai J., Kobilka I.*).

Geográfusok csak az **1980-as évek végétől** folytatnak, folytathatnak - nem túl sokan - kriminálgeográfiai kutatásokat (*Kovács Z., Michalkó G., Tóth A., Mátyás Sz.*).

- **A modern - térinformatikát felhasználó - kriminálgeográfia:**

Bűnözési térképezés (Crime Mapping):

A **számítógépes bűnözési térképezés** területén az áttörést az elmúlt két évtized számítógépes és információs forradalma jelentette, elsősorban a **GIS** széleskörű elterjedése. Az elméleti munkák (pl.: *Eck, Weisburd és McEwen, Harries, Boba, La Vigne és Wartell, a Crime Mapping Research Center* kiadványai) mellett a gyakorlati alkalmazás is egyre szélesebb körű, mindenekelőtt az Egyesült Államokban.

A térinformatikai alapú bűnözési térképek **értékes eszközökké** váltak: a bűncselekmények helyszínének, időpontjának, típusának, elkövetési módjának, a bűnelkövetők, illetve sértettek lakóhelyének, a potenciális célpontok térbeli eloszlásának **ábrázolása** és **elemzése** mellett a járőrök által ellenőrzött területek, a távolság, a bűnözés változásainak szemléltetésére, sorozat-bűncselekmények felderítésére vagy a helyi specialitásoknak megfelelő bűnmegelőzésre is felhasználhatók. A **rendőrségen** egyaránt alkalmazhatók a járőrozásban, a nyomozói-vizsgálói és a stratégiai munka során.

Hazánkban a csekély számú elméleti munkához (*Erdősi S., Stauber P., Pödör A.*) képest is elmarad a gyakorlati alkalmazás (IRM „Magyarországi Bűnözésföldrajzi Információrendszer” elnevezésű és a XIII. Kerületi Rk. honlapja, Dunaújvárosi Rk.), pedig a helyi sajátosságokhoz alkalmazkodva ilyen rendszerek **Magyarországon is jól hasznosíthatóak lennének a bűnüldözés és a bűnmegelőzés területén.**

„Forró pontok” analízise (Hot Spots Analysis):

Általános elfogadott definíciója nincs, de általában olyan **relatív kis kiterjedésű helyeket** értenek alatta, ahol a **bűncselekmények koncentrálnak**, ahol hosszabb időn át **magas a bűnügyi fertőzöttség** (*Brantingham és Brantingham, Block és Block, Buerger, Eck, Sherman, Spelman*). Ezek a helyek lehetnek pont- (mint egy épület) vagy foltszerűek (egy terület). Területi lehatárolásukra már több mint egy évtizede szoftverek is rendelkezésre állnak, de még nem alakult ki egységesen elfogadott nézet arra vonatkozóan, milyen ismérvek szerint kell ilyen térképeket szerkeszteni. A „forró pontok” térben és időben változnak, leggyakrabban először enyhébb bűnözés-koncentrációként jelennek meg, s fejlődési szakaszaik vannak.

- **A kriminálgeográfiai kutatások lehetséges területi dimenziói hazánkban:**

Korábbi kutatások kritikájával hazánkban **hat területi szinten** tartom érdemesnek a bűnözés térbeli struktúrájának elemzését: **1. Nemzeti/nemzetközi szint** (Magyarország bűnözése az európai középmezőny alsó felében található); **2. Régiók szintje**; **3. Megyei szint**; **4. Kistérségi szint**; **5. Települési szint**; **6. Településen belüli szint** - a szinten belül **három alszintet** különböztetek meg: **a. nagyobb körzetek** (kerületek, rendőrőrsök); **b. kisebb, humánökológiailag viszonylag homogén városrészek**; **c. lakónegyedek, háztömbök, házak, utcakialakítások (építészeti bűnmegelőzés).**

3.2. Hajdú-Bihar megye összehasonlító-elemző kriminálgeográfiai vizsgálata

3.2.1. A megye bűnözési helyzetét befolyásoló természet- és társadalomföldrajzi tényezők elemzése

A kriminálgeográfiai kutatások során szükséges azt is megvizsgálni, hogy milyenek az adott terület **bűnözési helyzetére potenciálisan hatással lévő természetföldrajzi adottságok, társadalmi-gazdasági tényezők**. Ezért részletesen vizsgáltam a megye **természetföldrajzi adottságait, térszerkezeti helyzetét, belső térszerkezeti kapcsolatait, közlekedésföldrajzi jellemzőit, kistérségei fejlettségi szintjét, népesség- és településföldrajzi viszonyait, a gazdaság helyzetét**. Összehasonlító jelleggel elemeztem a **megye helyzetét országos viszonylatban**, s feltártam a **megyén belüli területi különbségeket**.

Összegzésként megállapítható, hogy Hajdú-Bihar a vizsgált mutatók alapján **közepesen fejlett megye**. Társadalmi-gazdasági szempontból **heterogén területek** alkotják, melyeket három nagyobb kategóriába sorolhatunk:

- **Debrecen** társadalmi-gazdasági fejlettségét tekintve nemcsak Hajdú-Bihar, de egész Kelet-Magyarország területéből **oázisszerűen emelkedik ki**.
- A **megye központi részén**, főként a Hajdúság területén egy sajátos urbanizált térség jelenti a megye fejlettebb, **centrumterületét**.
- **Bihar, Ligetalja** és az **Erdőpuszták**, valamint a **Tiszamente** megye- és országhatárok mentén fekvő, periférikus, gazdaságilag elmaradott, **többszörösen hátrányos helyzetű** területek.

3.2.2. A bűn üldözésére és megelőzésére szakosodott szervek, szervezetek területi struktúrája

A közbiztonságot, a lakosság biztonságérzetét közvetlenül befolyásolhatja a bűnüldöző, bűnmegelőző szervek, szervezetek - időről-időre átalakuló - területi struktúrája.

- **Rendőrség:** a Rendőrség területi szerve a **Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság**, melynek illetékessége a megye területére terjed ki. Helyi szerveit 2002-ben **8** - a megye népesség- és településföldrajzi sajátosságainak megfelelően - igen heterogén **rendőrkapitányság** (területük nem „fedi” a KSH statisztikai kistérségeit), **20 rendőrőrs** és a **körzeti megbízottak** jelentették. A megye 82 települése közül **27 településen nem volt állandó rendőri jelenlét** (1. térképmelléklet).
- **Határőrség:** Az államhatár és a határterület Hajdú-Bihar megyei része (**98.542 m**; ill. 1997-2001 között 30 település közigazgatási területe, **1.305,96 km²**, a megye területének 21%-a) az **Orosházi**, ill. a **Nyírbátori Határőr Igazgatóság** illetékességi területéhez tartozik.
- **Vám- és Pénzügyőrség:** A vámszervezet középfokú (területi) szerve a **VP Észak-Alföldi Regionális Parancsnoksága**. Alsó fokú (helyi) szervei az **Ártándi** és a **Nyírábrányi határ-**, a **Berettyóújfalui** és a **Debreceni belterületi vámhivatalok**.
- **Polgárőrség:** 2004-ben a **Hajdú-Bihar Megyei Polgárőr Szövetség** a megye **70 településén** működő polgárőr szervezeteket fogott össze.

3.2.3. Az ismertté vált bűncselekmények területi jellemzői

A bűnözés egésze pontosan nem ismerhető, különbséget kell tenni az **ismertté vált bűnözés mérése** és az **összbűnözés becslése** között. A tényleges (teljes) és az ismert bűnözés különbsége a **látens bűnözés**, melynek terjedelmét (legáltalánosabb vélemény szerint négyszer-öttször is több, mint a regisztrált bűnözésé), struktúráját (a látens arány a jogsértés súlyával fordítottan alakul), tér- és időbeli változásait nem ismerjük.

Vizsgálataim során a **kriminálstatisztikai** rendszerek közül az **ERÜBS** adatbázisát használtam fel. A kriminálstatisztika bűnözésre vonatkozó alapadatai az **ismertté vált bűncselekmények**, melyeket az **elkövetés helye**, és az **ismertté vált bűnelkövetők**, akiket **lakóhelyük szerint** tartanak nyilván.

- **Terjedelem, tendencia, dinamika:**

Hazánkban a bűnözés 1970-1980 közötti alakulására a kiegyenlítettség volt jellemző (110.000-130.000 bűncselekmény/év). A bűncselekmények száma az 1980-as években indult növekedésnek, s a növekedés üteme az évtized második felében felgyorsult (1989: 225.393 bűncselekmény). A **rendszer váltás idején** a **bűnözés még nagyobb mértékben növekedett**: 1988-1991 között az ismertté vált bűncselekmények száma 2,4-szeresére nőtt. A **növekvő tendencia** (kisebb törésekkel) egészen **1998-ig** folytatódott, amikor az ismertté vált bűncselekmények száma 600.621-es értékkel érte el eddigi **csúcspontját**. 1998 után csökkent a számuk, s **2000-2002** között 420.782-465.694 között **stagnált**.

Hasonló folyamat zajlott le **Hajdú-Biharban** is (1980-ban 5.816, 1989-ben 11.908 esetszám). A bűncselekmények száma **1988-1992** között **3-szorosára** nőtt, s a mutató **1992-ben** érte el eddigi **maximumát** (30.029 ismertté vált bűncselekmény). A bűncselekmények számának **tendenciája** és **dinamikája** ezután **másként alakult**, mint az országos: 1992 után két évig csökkent, majd a következő két évben újra nőtt a bűncselekmények száma, **1996 után** viszont folyamatosan **csökkent** (2002: 20.401). Az ismertté vált bűncselekmények abszolút számát tekintve a **Budapesttel kiegészített megyei rangsorban** Hajdú-Bihar 1990-2002 között a **3-6.**, a vizsgált időszak értékeinek **számítani átlaga alapján** az igen kedvezőtlen **4. helyet** foglalta el (2. térképmelléklet).

A megyén belül a **nyolc rendőrkapitányság közül kiemelkednek a Debreceni értékei**: az 1990-2002 között Hajdú-Biharban ismertté vált 296.175 bűncselekmény 61,7%-át itt követték el. A másik hét rendőrkapitányság közül a legtöbb bűncselekmény a Berettyóújfalui és a Hajdúhadházi, a legkevesebb a Hajdúböszörményi és a Hajdúnánási területén történt (3. térképmelléklet).

Települési szinten Debrecen nagyságrendileg kimagasló adatait figyelhetjük meg. 1990-2002 között a megyében elkövetett ismertté vált bűncselekmények 58,7%-a a megyeszékhelyhez köthető, azaz Debrecen **több bűnözési problémával bír**, mint a megye többi települése együttvéve. Ez is igazolja, hogy **bűnözésileg legfertőzöttebb** területek a városok, elsősorban a **nagyvárosok** (okai az anonimitás, az itt élő nagy számú potenciális bűnelkövető, a sérthető értékek koncentrációja, a legtöbb kihívás, elkövetési alkalom, az elkövetők felderítésének kisebb aránya). Debrecen a **városok** követik, míg a **községek „alulreprezentáltak”** a bűncselekmények számát tekintve.

- **A bűnözési gyakoriság jellemzése:**

Az ismertté vált bűncselekmények abszolút számait az összehasonlíthatóság érdekében ki kell egészíteni számított értékekkel. Általában 10.000 vagy 100.000, az adott területen élő lakoshoz szoktak viszonyítani. A lakosságszámhoz való viszonyítás a **bűnözési gyakoriság** vagy **bűnözési fertőzöttség** elsődleges jelzője.

A bűnözési gyakoriságot „megyei” szinten vizsgálva a **főváros kimagasló értékei** figyelhetők meg (2. térképmelléklet). A **vizsgált időszak első felében Hajdú-Bihar a bűnözésileg legfertőzöttebbek közé** tartozott, **1997 után** viszont kedvezően változott a helyzete: az országos átlag alatti, a vidéki átlag körüli értékekkel **a rangsor közepén**, illetve **második felében** helyezkedett el. Az ismertté vált bűncselekmények 100.000 lakosra jutó számának 1990-2002 közötti **számítási átlagát véve a 8. pozíciót** foglalta el.

A **rendőrkapitányságok szintjén** kiemelkedik a **Debreceni Rendőrkapitányság** illetékességi területének **bűnözési gyakorisága** (3. térképmelléklet), amely az országos átlagot jóval felülmúlta, s jelentősen emelte a megye átlagát is. A bűnözésileg **legkevésbé fertőzött** területek a **Hajdúböszörményi** és a **Hajdúnánási Rendőrkapitányság**.

Települési szinten találjuk a **legszélsőségebb értékeket** (4. térképmelléklet). **Debrecen magas**, de nem a legmagasabb **bűnözési fertőzöttséggel** jellemezhető. A **városok** bűnözési gyakorisága a **közepes kategóriákba** sorolható, a kivételt az erősen „fertőzött” Hajdúhadház jelenti. A **legmagasabb értékkel** bíró településeket a Berettyóújfalui Rendőrkapitányság területén találjuk (Bojt, Hencida, Pocsaj, Told). Kiemelkedik **Ártánd** bűnözési fertőzöttsége, ahol nagyságrendileg nagyobb értékeket találunk, mint más településeken (ennek oka, hogy a határátkelőhelyen felfedett bűncselekményeket ide regisztrálják). **Bűnözésileg kevésbé fertőzött településeket** egyaránt találunk a megye fejlettebb (pl.: Ebes, Görbeháza), illetve fejletlenebb részén (pl.: Bihardancsháza, Tiszagyulaháza).

- **Az ismertté vált bűncselekmények struktúrája:**

A bűnözés struktúráját több szempontból vizsgálhatjuk: a **büntettek** és a **vétségek a büntetőjogi megítélés súlya szerinti megkülönböztetést** jelentik; a **szándékosság**, illetve **gondatlanság** a **bűnösség alakzatai**.

Az ismertté vált bűnözés **cselekményi oldalát** vizsgálva a legfontosabb megközelítés a **BTK (1978. évi IV. törvény) fejezetbeosztásához** igazodó áttekintés. Ez alapján a **bűncselekmények 9 főcsoportját** különíthetjük el. A bűncselekményi struktúra területi jellemzőit (az abszolút számok és az arányok alakulása országos, megyei és rendőrkapitánysági szinten) ezen csoportosítás szerint vizsgáltam.

- A **legjelentősebb részt**, 60, 70, sőt esetenként 80% fölötti aránnyal mind országosan, mind Hajdú-Bihar megyében a **vagyon elleni bűncselekmények** (ezen belül elsősorban a lopások és a betöréses lopások) képviselték. A vizsgált időszak második felében néhány bűncselekmény-főcsoport (pl.: közrend elleni, gazdasági) a vagyon elleni rovására növelni tudta arányát.
- Hajdú-Biharban **igen magas** a köz- és a szubjektív biztonságot leginkább veszélyeztető bűncselekmények közé tartozó **személy elleni bűncselekmények száma és aránya**.
- A **közlekedési bűncselekmények többsége** nem közúti baleset okozása, hanem **ittas járművezetés**.
- A **közrend elleni bűncselekmények** (garázdaság, közokirat hamisítás, magánokirat hamisítás, visszaélés okirattal) **száma és aránya növekedett** a főcsoportok közül a **legdinamikusabban**.
- A **vagyon elleni bűncselekmények** számának változása alapvetően meghatározta az összes bűncselekmény számának alakulását. **Területiségét** vizsgálva megállapítható, hogy az **összbűnözésben** betöltött szerepe miatt annak **területi képével nagy hasonlóságot** mutat. **Elkövetési helyei** elsősorban a **sérthető értékek területi eloszlásához** igazodnak.
- Az ismertté vált bűncselekmények mintegy **harmadát követték el közterületen**.
- A **szervezetten elkövetett bűncselekmények aránya** az ismertté vált bűncselekmények között országosan **0,7**, a megyében **0,3%** volt.

3.2.4. Az ismertté vált bűnelkövetők területi jellemzői

- **Terjedelem, tendencia, dinamika:**

Az ismertté vált bűnelkövetők és az ismertté vált bűncselekmények száma lényegesen különbözik egymástól. Ennek egyik oka a *felderítési arány* alakulása, a másik az ún. *halmazati bűnelkövetés*. Ugyancsak eltér a bűnelkövetők területi megoszlása a bűncselekmények területi jellemzőitől.

Az ismertté vált bűnelkövetők számának tendenciája alapvetően hasonlóan alakult, mint az ismertté vált bűncselekményeké, viszont terjedelmének és dinamikájának változása jóval elmaradt attól.

Hazánkban az ismertté vált bűnelkövetők száma az 1980-as években indult növekedésnek, 1989-ben 88.932 volt. 1990-ben már 112.254 bűnelkövető vált ismertté, számuk 1992-ig tovább nőtt, de a növekedés üteme jelentősen elmaradt a bűncselekmények növekedési ütemétől. 1993-1996 között 120.000 körül stagnált, majd 1997-1998-ban volt egy újabb jelentős növekedés: **1998-ban** 140.083-as értékkel érte el eddigi csúcspontját. **2000-2002 között** a bűnelkövetők száma visszaállt a **120.000** körüli értékre.

Hajdú-Biharban is hasonló folyamat zajlott: az ismertté vált bűnelkövetők száma 1980-ban 3.373, 1989-ben 4.513, 1990-ben 6.710 fő volt. Számuk **1992-ben** érte el eddigi maximumát, amikor 8.122 bűnelkövető vált ismertté, **1997-2002 között** 7.154-7.740 között stagnált. A bűnelkövetők számát tekintve a **Budapesttel kiegészített megyei rangsorban** 1991-2002 között az **5.**, a vizsgált időszak értékeinek **számítási átlaga alapján** szintén ezt a kedvezőtlen pozíciót foglalta el (*5. térképmelléklet*).

A megye rendőrkapitányságai közül kiemelkednek a **Debreceni értékei**, bár nem olyan kimagaslóan, mint az ismertté vált bűncselekmények esetében: az 1990-2002 között Hajdú-Biharban ismertté vált 91.983 bűnelkövető 46%-ának lakóhelye volt a Rendőrkapitányság illetékességi területén. A másik hét rendőrkapitányság közül a legtöbb bűnelkövető a Berettyóújfalui és a Hajdúhadházi, a legkevesebb a Hajdúböszörményi és a Balmazújvárosi területén vált ismertté (*6. térképmelléklet*).

Települési szinten Debrecen nagyságrendileg kimagasló értékei figyelhetők meg. 1990-2002 között a hajdú-bihari ismertté vált bűnelkövetők 41%-a a megyeszékhelyen lakott. Debrecen a megye **többi városa** követi, viszont annak évi 3.000 körüli ismertté vált bűnelkövetőjével szemben csak évi mintegy 50-400 bűnelkövetővel. A **községek** ismertté vált bűnelkövetőkből való aránya felülmúlja az ismertté vált bűncselekményekből való részesedésüket, azaz a községi lakóhelyű bűnelkövetők egyrésze bűncselekményeit nem lakóhelyén, hanem más településen, jellemzően városokban követte el.

- **Az ismertté vált bűnelkövetők 100.000 főre eső száma:**

A **bűnelkövetők gyakorisága** az ismertté vált bűnelkövetők száma 10.000 vagy 100.000, az adott területen élő lakoshoz viszonyítva.

A bűnelkövetők gyakorisága „**megyei**” szinten jelentősen különbözik a bűnözési gyakoriság helyzetétől: az **első helyeket az ország ÉK-i részén elhelyezkedő megyék**, valamint Komárom-Esztergom foglalják el (*5. térképmelléklet*). Az itteni lakóhelyű bűnelkövetők egy része nem saját megyéjében, hanem más területeken, mindenképp Budapesten követte el bűncselekményeit. Megállapítható, hogy a **társadalmi-gazdasági fejlettség** és a **bűnelkövetők gyakorisága** között **fordított összefüggés** áll fenn. **Hajdú-Biharban** - két év kivételével - a bűnelkövetők gyakorisága **felülmúlta az országos átlagot**. Az ismertté vált bűnelkövetők 100.000 lakosra jutó számának 1990-2002 közötti **számítási átlagát véve** a megyei rangsorban a **4. helyet** foglalta el.

A **rendőrkapitányságok szintjén** a megyei és az országos átlagnál is **magasabb** volt a bűnelkövetői gyakorisága a **Berettyóújfaluinak**, a **Debreceninek** és a **Hajdúhadházinak**; a másik 5 rendőrkapitányság értékei a legtöbb évben az előbbi átlagok alatt maradtak (**legkisebb a Hajdúböszörményi és a Hajdúszoboszlói bűnelkövetői gyakorisága**) (*6. térképmelléklet*).

A bűnözési gyakorisághoz hasonlóan **települési szinten** találjuk a **legszélsőségesebb értékeket**, de olyan extrémumot, mint Ártánd bűnözési fertőzöttsége volt, nem állapíthatunk meg (*7. térképmelléklet*). **Debrecen megyei átlag feletti**, de nem a legmagasabb értékekkel rendelkezik. A **városok** többségének átlag körüli, vagy az alatti a bűnelkövetői gyakorisága, a kivétel a magas értékekkel rendelkező Hajdúhadház. A bűnelkövetők **legnagyobb gyakorisággal a bihari térség** településeinek egy részében (Bojt, Hencida, Nagykereki, Pocsaj, Told) fordulnak elő. Ezek bűnözésileg is a legfertőzöttebbek közé tartoznak, a legrosszabb közbiztonsággal jellemezhetők, feltételezhetően kialakultak az elkövetőknek olyan csoportjai, amelyeknél a bűnözés már életformává vált. **Alacsony** a bűnelkövetői gyakoriság, a bűnözési fertőzöttség, a megyében legjobb a közbiztonság például Bihardancsházán, Tiszagyulaházán, Ebesen, Görbeházán, stb.

- **Az ismertté vált bűnelkövetők struktúrája:**

Cselekmények szerint: Az alacsony felderítési arány miatt az ismertté vált bűnelkövetőknek csak kevesebb, mint fele (2002-ben 42%-a) követett el **vagyon elleni bűncselekményt**.

Nemek szerint: A női bűnözés aránya az összűnözésen belül **jóval alacsonyabb** (az ismertté vált bűnelkövetők 11-12%-a), mint a férfiaké.

Életkor szerint: A bűncselekmények elkövetése az **életkortól függően nagy gyakorisági eltéréseket** mutat. A büntetőjogilag vétőképes életkor betöltése után a bűnözési gyakoriság meredeken emelkedik, **maximumát fiatal felnőtt** korban éri el, majd előbb kismértékben, a 40-45. életév után meredeken csökken.

Családi állapot szerint: A **családi élet rendezettség** és a **kriminalitási gyakoriság** között világosan kimutatható **fordított összefüggés** áll fenn. A bűnelkövetők között a nőtlenek, hajadonok és az elváltak felül-, a házások és az özvegyek alulreprezentáltak.

Iskolai végzettség szerint: Az **iskolai végzettség növekedésével a kriminalitási gyakoriság csökken**. 2002-ben hazánkban az ismertté vált bűnelkövetők pontosan felének, Hajdú-Biharban 54,4%-ának maximum általános iskolai végzettsége volt.

Cigány bűnelkövetők: Hivatalos adatok csak az **1971-1988** közötti időszakra vannak, amikor **rendőri nyilvántartás** készült az ún. **cigánybűnözésről**. Az elkövetők között a cigány bűnözők mintegy **kétszeresen felülreprezentáltak** voltak. A cigányság bűnözése mennyiségében ugyanakkor nem tért el lényegesen a cigánysággal azonos társadalmi nívón élő nem cigány rétegektől. **Bűnözésük** alapvetően sajátos **történeti fejlődésükkel függ össze**, azzal hogy **többségük halmozottan hátrányos helyzetű**, s **nem** valamely **etnikai vonás** az, amely a cigányság bűnözését - elsősorban - **determinálja**.

Külföldi bűnelkövetők: A külföldiek által elkövetett **bűncselekmények** az összes ismertté vált bűncselekmény **2-2,5%-át** jelentették 1990-2002 között, és az **elkövetői arány** is mindössze **4,5%** (Hajdú-Biharban 2,7%) volt.

Előélet szerint: 1990-2002 között hazánkban az ismertté vált bűnelkövetők **37,4%-a büntetett előéletű**, **13,8%-a visszaeső** volt. Hajdú-Biharban mintegy 3 százalékponttal (40,8, illetve 16,8%) magasabbak voltak ezek az arányok.

Az elkövetés helyén való tartózkodás jellege szerint: Az ismertté vált bűnelkövetők **többsége**, 1990-2002 között országos átlagban 61,2%-a, Hajdú-Biharban 71,5%-a **helyi állandó lakos** volt.

3.2.5. Az ismertté vált sértettek területi jellemzői

Hazánkban a **természetes személy sértettek** (a bűncselekmények sértettjeinek mintegy 60%-a) száma 1991-2002 között **átlagosan 280.000**, **Hajdú-Biharban 14.000 fő** körül volt. Számának és dinamikájának alakulása csak részben hasonlít az ismertté vált bűncselekmények számának és dinamikájának változásaira, aminek elsődleges oka, hogy sértettek nemcsak természetes, hanem jogi személyek is lehetnek.

Hajdú-Bihar a sértettek számát és gyakoriságát tekintve is előkelő pozíciókat foglalt el: **2002-ben az abszolút számok alapján a 4., a 100.000 lakosra jutó érték** alapján Budapest, és a Balaton déli partjának „fertőzöttsége” miatt második Somogy megye mögött **3. helyezett** volt.

A sértettek **megoszlását** tekintve **több mint 80%-uk vagyon elleni bűncselekmény áldozata** lett; a **férfiak** aránya **2/3** volt (a nők érintettsége sértettként jóval magasabb, mint bűnelkövetőként); a **fiatalabb korosztályok** tagjai gyakrabban válnak sértetté, mint az idősek; a **külföldi állampolgárok** aránya **országosan 4-6**, az idegenforgalmi szempontból kevésbé frekvenciált területnek számító **Hajdú-Biharban 1-2%** volt.

3.2.6. A bűnözés és néhány társadalmi-gazdasági összefüggése

A bűnözés társadalmi-gazdasági viszonyok által determinált tömegjelenség, amely **sztochasztikus kapcsolatban** áll más társadalmi tömegjelenségekkel. Összetett volta miatt a **matematikai-statisztikai módszerek** csak igen **megfontoltan** alkalmazhatók.

Az ilyen típusú vizsgálatok nem tartoznak a szűkebb értelemben vett kriminálgeográfiához, de fontosnak éreztem, hogy a társadalmi-gazdasági élet és a bűnözés közötti kapcsolat irányát és szorosságát a **korrelációs számítás** eszközeivel kimutassam.

Kutatási eredményeim a korábbi ilyen jellegű vizsgálatokkal (*Ferge Zs., Takács L.*) hasonlatosak:

- A **bűnözési gyakoriságnak a gazdasági fejlettséggel** (GDP, működő vállalkozások száma, átlagkereset, SZJA-bevételek alapján) **szoros pozitív a kapcsolata**. A legtöbb bűncselekményt nem a legszegényebb vidékeken követik el, hanem ott, ahol legnagyobbak a kihívások. Ennek bizonyítéka az is, hogy a vagyon elleni bűncselekmények esetében még magasabbak a korrelációs együtthatók értékei. A személy elleni, s különösen a gazdasági bűncselekményeknél - valószínűleg ezen bűncselekmény-főcsoportok sajátos jellege miatt - a változókkal nem lehetett érdemi összefüggést kimutatni.
- A **bűnelkövetői gyakoriság** a gazdasági fejlettség mutatóival gyenge negatív, a **munkanélküliséggel** viszont **szoros pozitív kapcsolatot** mutat. Ez a fiatalok és a büntetett előéletű bűnelkövetők esetében fokozottan érvényes. A munkanélküliség a **bűnözésnél jelentős determináló tényező**.

3.2.7. A rendőrségi munka értékelése a nyomozati eredményesség és az ismeretlenes felderítés alapján

A rendőrség munkájának hatékonyságát alapvetően a **nyomozati eredményesség** (az eredményesen felderített esetek száma az ismertté vált bűncselekmények számához) és az **ismeretlenes felderítési mutató** (az ismeretlen elkövető ellen indult nyomozások eredményessége) segítségével elemezhetjük.

A rendszerváltás után a bűnözés nagyarányú növekedése, struktúrájának átalakulása következtében romlott a rendőri munka hatékonysága, 1990-2002 között országosan és Hajdú-Biharban is a **nyomozati eredményesség átlagosan mintegy 50%-os** volt. A megyében az **1990-es évtizedben az országos átlag alatti** volt az érték, **2000-2002 között felülmúlta** azt. Kedvezőtlen pozíciót foglalt el a **megyei rangsorban**, 2000 kivételével annak **második felében** volt. A **rendőrkapitányságok szintjén** a Debreceni értékei elmaradnak a megyei és az országos átlagtól, a Hajdúszoboszlói adatai átlag körüliek, a többi rendőrkapitányságé (különösen a Hajdúnánási és a Hajdúböszörményi) azoknál jóval magasabbak.

Az **ismeretlenes felderítés** országosan és a megyében is **átlagosan mintegy 38%-os** volt. Hajdú-Biharban **1990 és 1998 között az országos átlagnál kisebb, utána nagyobb** volt a mutató értéke; leggyakrabban a **megyei rangsor utolsó harmadában** volt megtalálható. A rendőrkapitányságok esetében a helyzet a nyomozati eredményességnél megállapítottakhoz hasonló.

3.2.8. A személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek kriminálgeográfiai vizsgálata

A **kriminálgeográfia** fontos részterülete a **közlekedési balesetek** (többségük nem bűncselekmény!) **vizsgálata, baleseti ponttérképek** készítése, a baleset-megelőzéshez, a gócpontok megszüntetéséhez, a közlekedésbiztonság javításához való hozzájárulás.

Hazánkban a **személyi sérüléssel járó közlekedési balesetek** mintegy **9/10-e közúti** baleset. A balesetek száma **1990-ben** érte el eddigi **csúcspontját** (27.801 baleset), ezután jelentősen csökkent a számuk, 1993-2002 között 17.493-20.722 között változott. **2000-ig** szinte folyamatosan **csökkent** a balesetek következtében **meghalt, illetve megsérült személyek száma** is. A vizsgált időszak utolsó két évében ugyanakkor kisebb növekedés figyelhető meg (2002-ben 1.429 fő veszítette életét, 25.978 sérült meg az utakon). **Csökkent a balesetek súlyossági foka**, de még mindig **magas a baleseti veszélyeztetettség**.

Hasonló folyamat zajlott le **Hajdú-Bihar megyében** is: **1990** (1.618 baleset) **után csökkent a balesetek** (a vizsgálat utolsó tíz évében 1.033-1.278 között volt az értéke), s csökkent a **balesetet szenvedett személyek száma** is (2002: 1.670 fő, akik közül 99-en haltak meg).

A közúti balesetek abszolút és viszonyszámai (100.000 lakosra, 100 km²-re, 1.000 személygépkocsira jutó balesetek; meghalt, megsérült személyek 100.000 lakosra jutó száma) egyaránt a megye **igen kedvezőtlen helyzetét** mutatták: Hajdú-Bihar a **legnagyobb baleseti kockázatú** megyék közé tartozik.

A baleseteket ezután **kimenetlük, természetük, okaik és okozóik** alapján is elemeztem, s az országos értékekkel hasonlítottam össze.

A balesetek **térbeli elhelyezkedése** nagyfokú hasonlóságot mutatott a közúthálózat forgalmi terhelésével. A balesetek **több mint 2/3-a lakott területen**, kimagaslóan **Debrecenben** történt. A nem lakott területek közül kiemelkedett a **főutak**, s elsősorban **Debrecenbe be-**, illetve **kivezető szakaszaiknak** a balesetszáma.

A balesetek **időbeli dimenziója** esetében a vizsgálat kiterjedt a **havonkénti** (októberi maximum), a **hét napjai** (pénteki és szombati magasabb értékek) és a **nap órái** (15-19 óra közötti csúcs) szerinti megoszlásra.

3.2.9. Egy kiválasztott település, Hajdúböszörmény részletes kriminálgeográfiai vizsgálata

- **A város rövid társadalomföldrajzi bemutatása:**

A bűnözés helyi jellegzetességei csak a helyi társadalmi-gazdasági viszonyok ismeretében értékelhetők.

Hajdúböszörmény Hajdú-Bihar megye **második legnagyobb lélekszámú** települése (2002: 32.220 fő).

Demográfiai helyzete évtizedek óta **stabil**. Közigazgatási területe 370,78 km², a **negyedik legnagyobb területű** magyarországi település. Közigazgatási területén, a központi belterülettől több km távolságra három falu jellegű egyéb belterület, *Bodaszőlő, Hajdúvid és Pród* található.

Térszerkezeti helyzetét illetően **kettősség** jellemzi: **hazánk fejletlenebb**, hátrányos helyzetű részén, ugyanakkor **Hajdú-Bihar fejlettebb centrumterületén** helyezkedik el.

Társadalmi-gazdasági mutatóira is érvényes ez a kettősség: a város adatai általában a **megyei átlagnál jobbak**, az **országosnál viszont rosszabbak**.

- **A rendőrségi statisztikai adatok elemzése:**

Az **ERÜBS** adatai alapján a vizsgált időszakban 411-830 között változott az ismertté vált bűncselekmények, 224-372 között az ismertté vált bűnelkövetők száma. A város **bűnözési fertőzöttsége átlagos**, hasonló nagyságú településekkel összevetve **átlag alatti** (4. és 7. térképmelléklet), **közbiztonsági helyzete** évek óta **stabil**, amit a **BM 2003-ban** adományozott „**Biztonságos település**” címe is bizonyítja.

Mivel az ERÜBS adatai nem alkalmasak arra, hogy a településeken pontosan lokalizálni lehessen a bűncselekmények helyét, a **Robotzsaru-2000** adatállományából kiemelt információkat használtam fel erre a célra. Ezek olyan esetek, amelyek miatt **bűncselekmény gyanújával nyomozás** indult (a bűnelkövetőkre vonatkozó adatokat nem dolgozhattam fel). **Hat** olyan **bűncselekmény-típust** választottunk ki, amelyek **köthetők a földrajzi térhez**, s Hajdúböszörményben viszonylag nagyobb számban fordulnak elő: **testi sértés, garázdaság, lopás, betöréses lopás, rablás, rongálás**. 2002. jan. 1. és 2003. jún. 30. között összesen 919 esemény került be a Robotzsaru-2000 rendszerébe, az előbbi 6 típus ennek 72,5%-át jelentette (666 eset, melyből 394 lopás, 86 betöréses lopás volt).

A hat bűncselekmény-típus **térbeli eloszlását** a város központi belterületének digitalizált térképén ábrázoltam, elkészítettem ezek **aggregált ponttérképét**, s az ArcView szoftver segítségével bejelöltem rajta a **bűnözési szempontból fertőzött területeket** (8. térképmelléklet). **5 nagyobb bűnözéssűrűségű** területet lehet elkülöníteni, melyek közül területét és a bűncselekmények számát tekintve is messze **kiemelkedik a város belső része** (belváros, a lakótelepek, valamint ezek közvetlen környéke).

A területiség mellett elemeztem a **legjellemzőbb cselekményeket**, ezek **összefüggéseit a városrészek társadalmi-gazdasági tényezőivel**, s a bűnözés **idődimenzióját**.

Kutatásaim során vizsgáltam a **személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek** számának, struktúrájának, térbeli elhelyezkedésének és időbeli aspektusainak alakulását is. Hajdúböszörmény közigazgatási területén 2002-ben 95, 2003-ban 75 ilyen baleset történt. A központi belterület **baleseti ponttérképe** (9. térképmelléklet) alapján megállapíthatjuk, hogy a nagyobb forgalmú, átmenő forgalmat is lebonyolító útvonalakon történik a legtöbb baleset, de kimondott **baleseti gócpont nincs** a városban.

- **A bűnmegelőzés gyakorlata:**

A **bűnmegelőzésben résztvevő szervezetek** közül a **Polgárőrség**, a **Mezőőri Szolgálat** és a **Közterület-felügyelet** képviselői heti rendszerességgel egyeztetnek a **Rendőrkapitányság** munkatársaival. 2003-ban alakult meg **Hajdúböszörmény Város Bűnmegelőzési Tanácsa**, melynek feladata javaslattevés a lakosság biztonságérzetének növelése, a bűncselekmények megelőzése, a város közbiztonságának javítása érdekében. A Tanács közreműködésével elkészült **Hajdúböszörmény Város Bűnmegelőzési Konceptiója**.

- **Lakossági kérdőíves felmérés:**

A **kriminálgeográfiai kérdőívet** úgy állítottam össze, hogy a **szubjektív biztonság** mindhárom szempontjára (**kognitív, affektív, konatív**) vonatkoztak kérdések. A **kriminális attitűdrendszer társadalmi elemei** közül a **feljelentési magatartásra** (a **látenciahányad** segítségével), az **elmaradt feljelentések okaira**, a **rendőrség munkájának megítélésére** is rákérdeztem. Az utolsó kérdések a **bűnmegelőzéssel kapcsolatos ismeretekre**, a lakosság ezzel kapcsolatos **hozzáállására** vonatkoztak.

A felmérés **mintavételi keretét** a város 18 éven felüli lakossága jelentette (Hajdúvid, Pród, a szőlőskertek és a tanyák kivételével), 3%-os mintavétellel a **minta nagysága 691 fő** lett. A mintavétel **földrajzi hely szerinti rétegzésű** volt (a városrészekből lakosságárányosan történt), **kérdőbiztosok**

közreműködésével. A felmérésre 2003. júliusában került sor, s bár nem reprezentatív, de a mintaeloszlás és az alapsokaság eloszlása szignifikánsan nem tér el.

Az első kérdések személyi jellemzők (nem, életkor, családi állapot, iskolázottság) voltak, s az elemzés során ezen **háttérváltozók** alapján elkülöníthető csoportok válaszait vettem össze.

- A megkérdezettek alapvetően **biztonságosnak** tartják a várost, s főként közvetlen lakókörnyezetüket. Földrajzilag minél távolabbi terület (országos helyzet) bűnözéséről kérdeztünk, a válaszadó azt annál nagyobbban ítélte meg (**probléma-távolítás** jelensége). Városrészek alapján a legkedvezőbbben a belvárosban élők válaszoltak a kérdésekre, míg a legnegatívabb válaszokat a Déli Lucernásban és a Bodaszőlön lakók adták.
- 2002-2003-ban a megkérdezettek 14,6%-ával szemben **követtek el bűncselekményt** a városban. 41,6%-uk nem jelentette azt a rendőrségen, azaz a bűncselekményeknek (pontosabban az annak tartott cselekményeknek) közel a fele **látenciában** maradt. A **feljelentések elmaradásának okaként** a válaszolók 1/3-a jelentéktelennek tartotta az esetet, szintén 1/3-uk kételkedett a felderítés eredményességében.
- A **Hajdúböszörményi Rk.** bűnüldöző, bűnmegelőző, ill. ügyintéző, bejelentéseket kezelő **munkáját** nagyon rossznak és rossznak minősítette 13,8, ill. 17,2%, megfelelőnek tartotta 36,6, ill. 30%, s a megkérdezettek 17,9, ill. 18,3%-a jónak vagy kiválónak ítélte meg. Viszonylag sokan (31,5, valamint 34,6%) nem ismerik a rendőrség ezirányú tevékenységét.
- A **biztonságérzet** éjjel, a lakáson kívül volt a legkisebb: a megkérdezettek 28,2%-a mondta, hogy kevésbé vagy nagyon nem biztonságos egyedül kint lenni, míg a másik végletet a nappali, lakásban való tartózkodás jelentette, amit mindössze 4,4% nem tartott biztonságosnak. A férfiak, a fiatalok, a nőtlenek és hajadonok, az iskolázottabbak és azok, akik korábban nem váltak bűncselekmény áldozatává nagyobb biztonságérzettel bírtak, kevésbé féltek, mint az ellentétes csoportok tagjai.
- **Sötétedés után**, ha **egyedül** van, a megkérdezettek 26,9%-a **elkerül bizonyos utcákat, helyeket**, 31,7%-a sötétedés után egyedül nem megy ki az utcára. Akik elkerülnek egyes területeket, 59,7%-ban a Déli Lucernást, a romák lakta területeket említették meg.
- A **felsorolt hét óvintézkedésből** a megkérdezettek többsége (58,4%-uk) kettőt vagy hármat tett meg személye és vagyona védelmében. Sok lakóháznak, lakásnak van valamilyen védőberendezése, de alacsony számú a modern, igazán hatékony védelemmel felszerelt.

- **A kutatás eredményeinek összegzése, bűnmegelőzési javaslatok:**

A kutatás egyik legfontosabb megállapítása, hogy a **bűnözési szempontból fertőzött területek** és a **lakosság által legkevésbé biztonságosnak tartott városrészek nem egészen azonosak**. A **Déli Lucernás**, a **szőlőskertek** és **Bodaszőlő** azok a területek, ahol komplex (nemcsak rendőrségi, bűnmegelőzési) vizsgálatokra és intézkedésekre van szükség a közbiztonság és a lakosság biztonságérzetének növelése, a **megindult szegregációs folyamat** megállítása érdekében.

Vizsgálataim alapján végül **bűnmegelőzési és közlekedésbiztonsági javaslatokat** fogalmaztam meg (a koncentrált járőrözésre, a helyi rendőrkapitányság image-ének javítására, az eredményes rendőri akciók eddiginél jóval nagyobb publicitására, a Szomszédok Egymásért Mozgalom beindítására, térfelügyelő rendszer kiépítésére, az építészeti bűnmegelőzésre, stb. vonatkozóan).

3.2.10. A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények vizsgálata

A **kriminálgeográfia** sajátos, **speciális részterületének** tekinthető az **államhatárral**, a **határterülettel kapcsolatos jogellenes cselekmények** vizsgálata.

A határok megnyílásával összefüggésben a **rendszerváltás után jelentősen megnőtt** a Határőrség által felfedett **jogellenes cselekmények száma**. Hazánk az addigi kibocsátó országból hirtelen (illegális) **migrációs tranzit- és befogadó ország** lett. 1990-ben 14.199 ilyen cselekményt fedtek fel, 1991-ben kétszeresére nőtt a számuk, s azóta a - nemzetközi helyzet, különösen a szomszédos országokban bekövetkezett változások függvényében - (1996 kivételével) mindig 20.000 felett volt. **Átalakult struktúrája** is: a nemzetközi szervezett bűnözés országhatárokon túlnyúló új formái jelentek meg. A **leggyakoribb** jogellenes cselekmény a (többségében **kifelé irányuló**) **tiltott határátlépés és kísérlete** volt.

A **román határszakaszon** folyamatosan **magas** volt a jogellenes cselekmények **száma**. Románia ugyanis a térség egyik legnagyobb **migráció-kibocsátó** országa, valamint **liberális vízumpolitikája** miatt sokan legálisan, érvényes útiokmánnyal odaérkezve illegális úton próbáltak meg onnan nyugatra jutni. A legmagasabb értékeket a '90-es évek elején érte el (1991: 8.614), az utolsó években 5.000 körül állandósult.

Az **abszolút számok** alapján leggyakrabban az osztrák viszonylat mögött a **második helyen**, a jogellenes cselekmények **1 km határszakaszra** eső számát tekintve - általában az **országos átlagot meghaladva** - a rangsor **középmezőnyében** volt. Struktúráját tekintve az **illegális migrációval** kapcsolatos jogellenes cselekmények **aránya** volt **kiemelkedő**. A **THS cselekmények** döntő többsége **befelé irányult**, s igen **magas**, az országos átlagot meghaladó volt a **külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés** aránya.

Az államhatár, határterület **Hajdú-Bihar megyei részén** az öt határőrizeti és a két határforgalmi kirendeltség által felderített jogellenes cselekmények **döntő többsége** a **Biharkeresztesi HFK-hoz** kapcsolódott. Ennek oka elsősorban az **ártándi közúti határátkelőhely** hatalmas forgalma. A kirendeltségek által felfedett jogellenes cselekmények száma 1994-ben érte el maximumát (3.288), 1996-tól 772-1.393 között állandósult. Az **idődimenziót** vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a határhoz, határterülethez köthető jogsértő cselekmények hónapok, a hét napjai, valamint a napszakok közötti megoszlásában **nem volt alapvető különbség**.

3.2.11. A Vám- és Pénzügyőrség által felfedett jogellenes cselekmények vizsgálata

Hazánk északkeleti részén **jelentős számban** fordultak elő a **VP által felfedett bűncselekmények, szabálysértések**. A fő motiváló ok, hogy Hajdú-Bihar és Bihar megye határmenti területein nagy a szegénység, a munkanélküliség, ezért többen **jogsértések elkövetése révén** próbáltak meg (plusz) **jövedelemre szert tenni**, kihasználva a két ország **árszínvonal-különbségét**.

Hajdú-Bihar megye 4 vámhivatala 2002-ben 1.384, 2003-ban 1.945 **jogsértő cselekményt** derített fel, 4/5-üket az **Ártándi vámhivatal**. A határvámhivataloknál jellemzően **kisebb értékre elkövetett vámszabálysértések (csempészet, vámorganzdaság)** miatt kezdeményeztek eljárást. A **jövedéki bűncselekményeket (visszaélés jövedékkel, jövedéki orgazdaság)** legnagyobb számban és arányban a **Debreceni vámhivatal** fedte fel. Az elkövetések fő tárgyai a **cigaretta**, a **szeszesital**, a **tiszta szesz** és az **üzemanyagok** voltak. A felderített jogsértő cselekmények **elkövetési értéke** 2002-ben 260, 2003-ban 294 millió Ft volt. Az elkövetési érték tekintetében is a **Debreceni** és az **Ártándi vámhivatal** emelkedett ki.

4. A bűnözés térbeli aspektusai Hajdú-Bihar megyében - összegzés

4.1. Hajdú-Bihar megye településeinek bűnözési szempontú környezetminősítése, bűnmegelőzési javaslatok

A megye **településeinek bűnözési szempontú tipizálására pontozásos módszert** alkalmaztam, melynek eredményeként egy 5x5-ös keresztátlába került a 82 település, ennek oszlopai a bűnözési, sorai pedig a bűnelkövetői gyakoriság szintjét mutatták.

Igen alacsony a bűnözési és a bűnelkövetői **gyakoriság 10 településen** (Bihardancsháza, Görbeháza, Újtikos, Nagyrábé, Álmosd, Tiszagyulaháza, Monostorpályi, Nyíracsad, Körösszegapáti, Tépe). Hajdú-Biharban ezek a **legjobb közbiztonságú** települések, melyek a megye 5 rendőrkapitányságának illetékességi területén található (csak a megye ÉNy-i részén figyelhető meg egy kisebb koncentrációjuk).

A **legfertőzöttebb, legrosszabb közbiztonsággal** jellemezhető települések száma **11** (Tétlen, Nagykereké, Egyek, Told, Konyár, Bojt, Pocsaj, Hencida, Hajdúhadház, Bocskai kert, Debrecen). Igen heterogén ez a csoport: ide tartozik a nagyvárosi bűnözés ártaival jellemezhető **Debrecen**, a médiában a „legbűnösebb magyar városként” is illetett **Hajdúhadház**, a megye délkeleti, többszörösen hátrányos helyzetű részéről 6 település. Ezek a településeken eltérő jellegű, de **komplex bűnmegelőző intézkedésekre** van szükség a bűnözés visszaszorítása érdekében.

Azoknál a településeknél, amelyeknél a bűnözési gyakoriság (relative) sokkal nagyobb értékű, mint a bűnelkövetői gyakoriság, elsősorban **szituatív bűnmegelőzésre**, a **bűnalkalmak csökkentésére**, az **áldozattá válás esélyének minimalizálására** van szükség. Ilyen települések például **Hajdúszoboszló** és **Hortobágy**, ahol nagy szerepe van az idegenforgalomnak, s feltételezhetően ezt más településen élő bűnelkövetők is megpróbálják saját céljaikra kihasználni.

Fordított helyzetben, amikor a bűnelkövetői gyakoriság a (relatív) jóval magasabb, elsősorban a **bűnelkövetővé válás megakadályozására**, az elkövetők **bűnismétlésének, visszaesővé válásának megelőzésére** kell koncentrálni (pl.: Nyírmártonfalva, Kismarja, Újléta).

Megvizsgálva a bűnözés abszolút számait és arányait, a rendőrség területi struktúráját, a népesség- és településföldrajzi viszonyokat, a közlekedésföldrajzi hálózatot, **javaslatokat, ajánlásokat fogalmaztam**

meg a rendőrség területi struktúrájának átalakítása érdekében: **Hajdúsámsonban rendőrőrs, 3 településen (Bagamér, Bojt, Váncsod) körzeti megbízotti iroda** létesítését.

4.2. A kutatás legfontosabb új tudományos eredményei, gyakorlati hasznosíthatósága

- A szakirodalom kritikai szemléletű tanulmányozása után kísérletet tettem a hazai földrajztudományban még kevésbé ismert **kriminálgeográfia fogalmának tisztázására, definiálására**. Részletesen feltártam **tudománytörténeti állomásait**, s felhívtam a figyelmet a **legmodernebb irányzatokra**, adaptálásuk szükségességére.
- Ismereteim szerint hazánkban elsőként vizsgáltam meg ilyen **sokoldalúan, összehasonlító jelleggel**, a kriminalitás több szegmensére és több rendészeti szervre kiterjedően egy **megye kriminálgeográfiai jellemzőit**.
- Szintén **nóvumként** értékelhető Hajdúböszörmény településrészenkénti közbiztonsági helyzete és a lakosság szubjektív biztonsága közötti összefüggések analízise, melynek során - a hivatalos statisztikai adatok feldolgozása mellett - **új kutatási módszerként** földrajzi hely szerinti rétegzésű lakossági kérdőívezést is végeztem.

A célkitűzés duális jellegéből adódóan a **gyakorlati hasznosíthatóság két alapeleme** emelhető ki:

- A kriminálgeográfia kérdésköreivel foglalkozó szakemberek számára **kiindulási alapot**, útmutatót jelenthet, lehetséges kutatási szempontokat, irányokat, példákat adhat.
- A Hajdú-Bihar megyével, illetve Hajdúböszörménnyel kapcsolatos konkrét kutatási eredmények, s az ezeken alapuló ajánlások, javaslatok **hozzájárulhatnak az eredményesebb rendészeti tevékenység folytatásához**, stratégiai tervek készítéséhez, de bizonyos szinten az operatív munkához is a területspecifikus bűnmegelőzés és bűnüldözés területén.

Reményeim szerint **disszertációm** a téma továbbgondolására és szakmai vitákra serkent, s **hozzájárul a geográfiai szempontok, a térbeli szemlélet erősödéséhez** a kriminalitás tudományos vizsgálatában, a bűnüldözésben és a bűnmegelőzésben.

4.3. A kutatás folytatásának lehetséges irányai

- A hazai kriminálgeográfiai kutatásoknak a jövőben, véleményem szerint, elsősorban a **települési és a településen belüli szintre kell koncentrálnia**. Ezekben a területeken lehet igazán a bűnözés és a társadalmi-gazdasági tényezők mélyebb összefüggéseit vizsgálni, a szociálgeográfiai módszereket alkalmazni, a legtöbb gyakorlatban is használható kutatási eredményt elérni.
- Az **Európai Unió csatlakozás hatása** a bűnözésre, különös tekintettel az államhatárral, határterülettel kapcsolatos jogellenes cselekményekre, az illegális migrációra.
- A bűnözés komplexebb bemutatása érdekében az **egyres bűncselekmények** társadalmi veszélyességükkel arányos **súlyozása, bűnözési indexszámítás**.
- A kutatás kiterjesztése a **szabálysértésekre**, hiszen azt sokan a bűnözés „előszobájának” tartják. Az adatgyűjtést és feldolgozást nehezíti, hogy a szabálysértések esetében az ERÜBS-höz hasonló nyilvántartási rendszer nem működik, s jogi szabályozása rendkívül heterogén.
- Az egymással összefüggésben álló kriminalitási és társadalmi-gazdasági jelenségek kapcsolatának jellegére és mértékére a **matematikai-statisztikai módszerek** sokoldalúbb alkalmazása.

Az értekezés témakörében megjelent publikációk

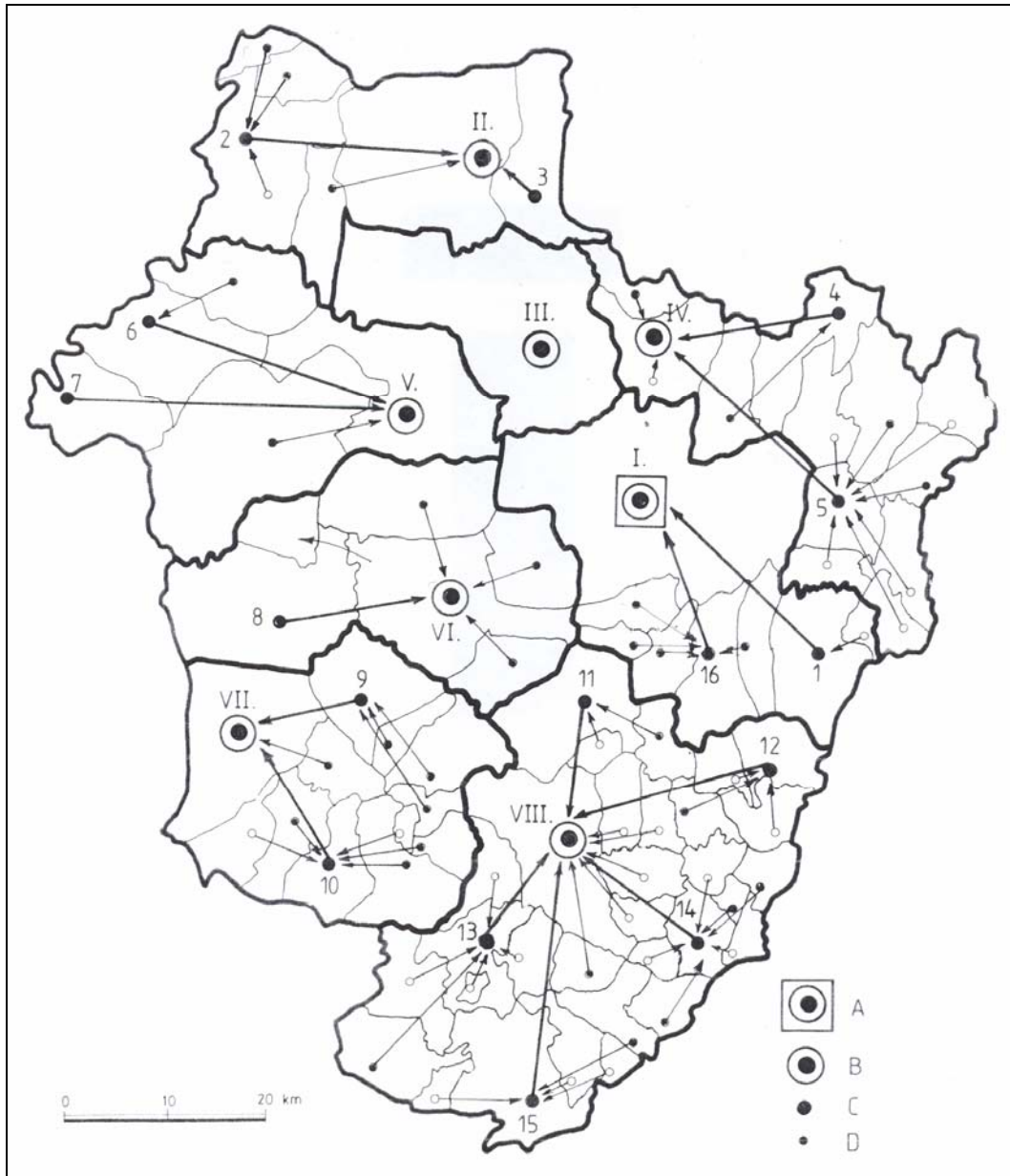
1. TÓTH A. 1999: *Bűnözésföldrajzi kutatások lehetőségei Hajdú-Bihar megyében.* - In: Fülek Gy. (szerk.): A táj változásai a Kárpát-medencében. GATE, Gödöllő, pp. 105-108.
2. TÓTH A. 2000: *Bűnözésföldrajzi vizsgálatok Hajdú-Bihar megyében.* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): A földrajz jövője, a jövő földrajzjai. Geográfus Doktoranduszok III. Országos Konferenciája, DE TTK Földrajzi Tanszékcsoport, Debrecen, pp. 366-372.
3. TÓTH A. 2001/a: *Bűnözésföldrajzi kutatások területi dimenziói Magyarországon.* - In: Molnár J. (szerk.): Földrajz az egész világ. Geográfus Doktoranduszok V. Országos Konferenciája, Miskolc, pp. 264-270.
4. TÓTH A. 2001/b: *A bűnözés és a munkanélküliség területi összefüggései Hajdú-Bihar megyei példák alapján.* - In: Rakonczai J. (szerk.): Földrajzi kutatások 2001 - A Magyar Földrajzi Konferencia Abstract kötete. Szegedi Tudományegyetem TTK Természeti Földrajzi Tanszéke, Szeged, 189. p.
5. TÓTH A. 2001/c: *A bűnözésföldrajz kutatásának nemzetközi története a II. világháború időszakáig.* - In: Ekené Zamárdi I. (szerk.): 10 éves a Debreceni Egyetem Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszéke - Jubileumi tanulmányok. Debreceni Egyetem Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék, Debrecen, pp. 113-118.
6. TÓTH, A. 2002/a: *Illegal Activities Registered by the Border Guards in the 1990s - Case Study: Hungarian-Romanian Border Region.* - In: Süli-Zakar, I. (ed.): Borders and Cross-border Co-operations in the Central European Transformation Countries. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 329-337.
7. TÓTH A. 2002/b: *A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények alakulása az 1990-es évtizedben, különös tekintettel a magyar-román határszakaszra.* Északkelet-Magyarország 3-4. pp. 43-46.
8. TÓTH, A. 2002/c: *Criminal Geographical Study of the Political Borders of Hungary.* - In: Regional Development Problems in Croatia and Neighboring Countries - Book of Abstracts. The Geography Department of the Faculty of Science and the Croatian Geographic Society, Zagreb, 24. p.
9. TÓTH, A. 2003/a: *Criminal Geography Studies in the Hungarian Border Region.* - In: Acta Geographica Debrecina 2001/2002. XXXVI. Debreceni Egyetem Földrajzi Intézet, Debrecen, pp. 193-206.
10. TÓTH A. 2003/b: *A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények bűnözésföldrajzi vizsgálata (1990-2001).* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): Határok és határmentiség az átalakuló Közép-Európában. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 375-387.
11. TÓTH A. 2003/c: *A Határőrség által felfedett jogellenes cselekmények alakulása a rendszerváltás után és az EU-tagságunkkal valószínűsíthető változások.* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): Társadalomföldrajz - Területfejlesztés I-II. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 405-422.
12. TÓTH A. 2004/a: *A kriminálgeográfiai kutatások aktualitása hazánkban.* Debreceni Szemle 1. pp. 13-24.
13. TÓTH A. 2004/b: *A jogellenes cselekmények vizsgálata az Orosházi Határőr Igazgatóság Hajdú-Bihar megyei illetékességi területén.* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): Határon átnyúló kapcsolatok, humán erőforrások. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 122-127.
14. TÓTH, A. 2004/c: *Criminal Geographical Study of the Crimes Committed Against Properties in Hajdú-Bihar County (1990-2002).* - In: Süli-Zakar, I. (ed.): Cross-border Co-operations - Schengen Challenges. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 274-280.
15. TÓTH A. 2004/d: *Az államhatárhoz, határterülethez kapcsolódó jogellenes cselekmények.* - In: Süli-Zakar I. (témavezető): Magyarország határon átnyúló kapcsolatai (Az Interreg Közösségi Kezdeményezés magyarországi stratégiája). MEH, pp. 266-275.
16. TÓTH, A. 2005/a: *Criminal Geographical Study of the State Borders of Hungary - Case Study: Hungarian-Croatian and Hungarian-Austrian Border Regions.* - In: Ilić, M. (ed.): Regional Development Problems in Croatia and Neighboring Countries. Croatian Geographical Society, Zagreb, pp. 73-84.
17. TÓTH A. 2005/b: *A személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek kriminálgeográfiai vizsgálata Hajdú-Bihar megyében.* - In: Czimre K. (szerk.): Kisközségtől az eurórégióig - Prof. Dr. Süli-Zakar I. tiszteletére szerzett tanulmányok gyűjteménye. Didakt Kft., Debrecen, pp. 80-90.
18. TÓTH A. 2005/c: *A vagyoni elleni bűncselekmények kriminálgeográfiai vizsgálata Hajdú-Bihar megyében.* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): „Tájak - Régiók - Települések...” - Tisztelgés a 75 éves Enyedi György akadémikus előtt. Didakt Kft., Debrecen, pp. 128-134.

19. TÓTH A. 2007: *Személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek Hajdú-Bihar megyében.* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): *Tanár Úrnak Tisztelettel!* - 56 tanulmány Dr. Korompai Gábor 70. születésnapjára. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 117-125.
20. TÓTH A.: *Államhatárunk bűnözésföldrajzi vizsgálata, különös tekintettel az osztrák és a román viszonylatra.* - Geográfus Doktoranduszok VII. Országos Konferenciája, Budapest (kiadásra elfogadva)

Az értekezés témakörében tartott tudományos előadások

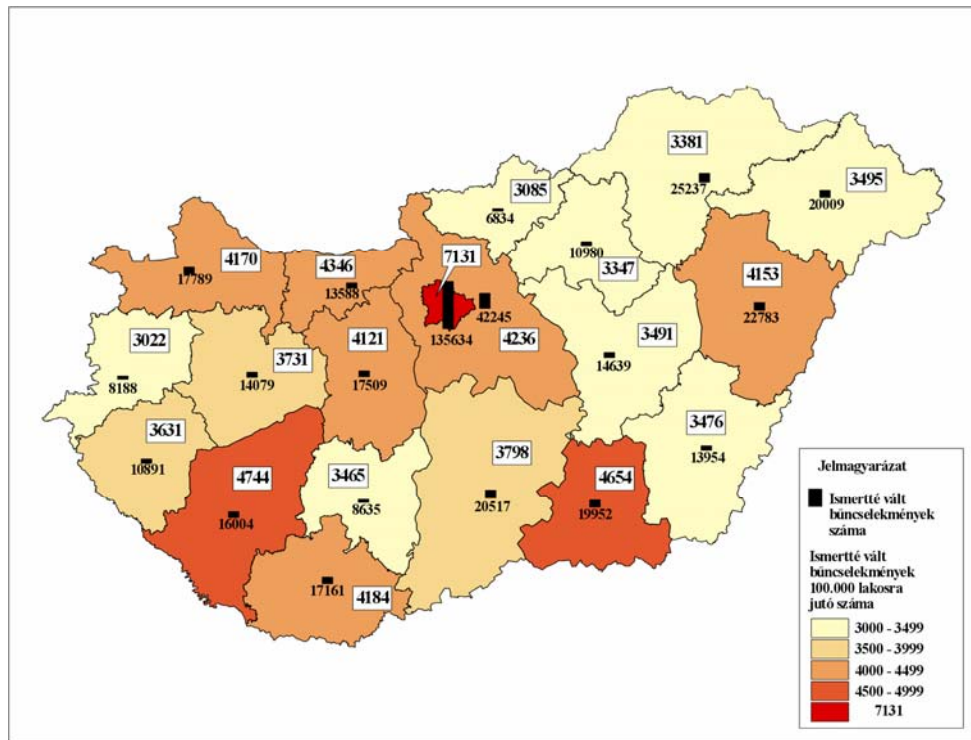
1. *Bűnözésföldrajzi vizsgálatok Hajdú-Bihar megyében* - Geográfus Doktoranduszok III. Országos Konferenciája - Debrecen, 1998. szeptember 3-4.
2. *Bűnözésföldrajzi kutatások lehetőségei Hajdú-Bihar megyében* - A táj változásai a Kárpát-medencében - tudományos konferencia - Nyíregyháza, 1998. november 4-6.
3. *Bűnözésföldrajzi kutatások területi dimenziói Magyarországon* - Geográfus Doktoranduszok V. Országos Konferenciája - Miskolc, 2000. október 5-7.
4. *A bűnözésföldrajz hazai és nemzetközi kutatási háttere* - Társadalomföldrajz és területfejlesztés az ezredfordulón - tudományos konferencia - Debrecen, 2000. október 24-25.
5. *Illegal Activities Registered by the Border Guards in the 1990s - Case Study: Hungarian-Romanian Border Region* - Borders and Cross-border Co-operations in the Central European Transformation Countries - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2001. október 1-2.
6. *A bűnözés és a munkanélküliség területi összefüggései Hajdú-Bihar megyei példák alapján* (poszter) - Magyar Földrajzi Konferencia - Szeged, 2001. október 25-27.
7. *A bűnözés és a munkanélküliség területi összefüggései Magyarországon* - Geográfus Doktoranduszok VI. Országos Konferenciája - Pécs, 2001. november 21-23.
8. *A Határország által felfedett jogellenes cselekmények bűnözésföldrajzi vizsgálata (1990-2001)* - Határok és határmentiség az átalakuló Közép-Európában - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2002. szeptember 30-október 1.
9. *Államhatárunk bűnözésföldrajzi vizsgálata, különös tekintettel az osztrák és a román viszonylatra* - Geográfus Doktoranduszok VII. Országos Konferenciája - Budapest, 2002. október 25.
10. *Criminal Geographical Study of the State Borders of Hungary - Case Study: Hungarian-Croatian and Hungarian-Austrian Border Regions* - Regional Development Problems in Croatia and Neighboring Countries - nemzetközi tudományos konferencia - Zagreb, 2002. november 28-30.
11. *Az illegális migrációval kapcsolatos jogellenes cselekmények a határterület Hajdú-Bihar megyei szakaszán (1990-2001)* - Határon átnyúló kapcsolatok, humán erőforrások - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2003. november 10-11.
12. *Az államhatárhoz, határterülethez kapcsolódó jogellenes cselekmények* - Az Interreg közösségi kezdeményezés Magyarországi stratégiája - tudományos ankét - Nyíregyháza, 2004. április 15.
13. *Az államhatárhoz, határterülethez kapcsolódó jogellenes cselekmények kriminálgeográfiai vizsgálata* - Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémia Földrajz Szekció - Бєпєрєвє, 2004. július 15.
14. *Criminal Geographical Study of the Crimes Committed Against Properties in Hajdú-Bihar County (1990-2002)* - Cross-border Co-operations - Schengen challenges - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2004. október 11-12.
15. *A magyar-ukrán államhatár, határterület bűnözésföldrajzi vizsgálata* - Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémia Földrajz Szekció - Бєпєрєвє, 2005. július 14.
16. *A személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek kriminálgeográfiai vizsgálata Hajdú-Bihar megyében* - Kisközségtől az eurorégióig - tudományos konferencia - Debrecen, 2005. szeptember 23.
17. *Kriminálgeográfiai vizsgálatok Hajdúböszörményben* - „Tájak - Régiók - Települések...” - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2005. november 7-8.
18. *A Határország által felfedett, illegális migrációval kapcsolatos jogellenes cselekmények kriminálgeográfiai vizsgálata (2003-2005)* - Határok és Eurorégiók - nemzetközi tudományos konferencia - Szeged, 2005. november 17-18.
19. *A magyar-román határ kriminálgeográfiai vizsgálata (A Határország által felfedett, illegális migrációval kapcsolatos jogellenes cselekmények - 2003-2005)* - Regional Development in the Romanian-Hungarian Cross-border Space - From National to European Perspective - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2006. június 8-9.
20. *Kriminálgeográfiai vizsgálatok a Hajdú-Bihar - Bihar Eurorégióban* (Mátyás Szabolccsal közösen) - Gondoljunk egy közös jövőre: Nagyvárad-Debrecen - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2006. december 15.
21. *Magyarország Európai Unió csatlakozásának hatása az illegális migrációra* - Határon átnyúló együttműködések (Nagyvárad-Debrecen, Hajdú-Bihar - Bihar Eurorégió) - nemzetközi tudományos konferencia - Debrecen, 2007. május 8.

TÉRKÉPMELLÉKLET

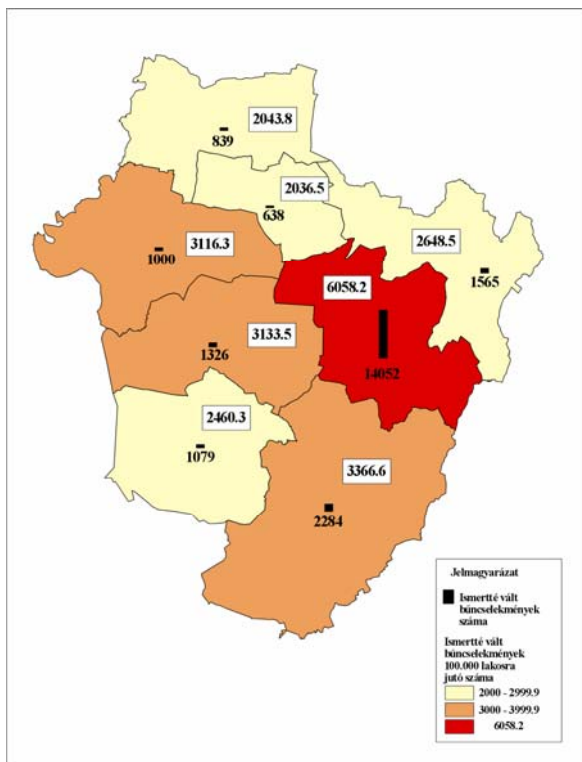

JELMAGYARÁZAT	
A	Rendőr-főkapitányság
B	Rendőrkapitányság
C	Rendőrőrs
D	Körzeti megbízott

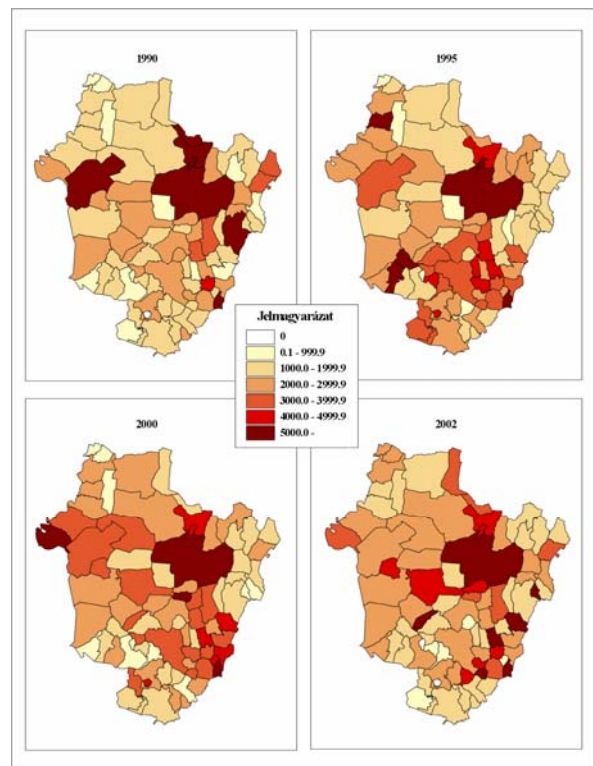
1. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság területi struktúrája (2002)
Adatbázis: Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság

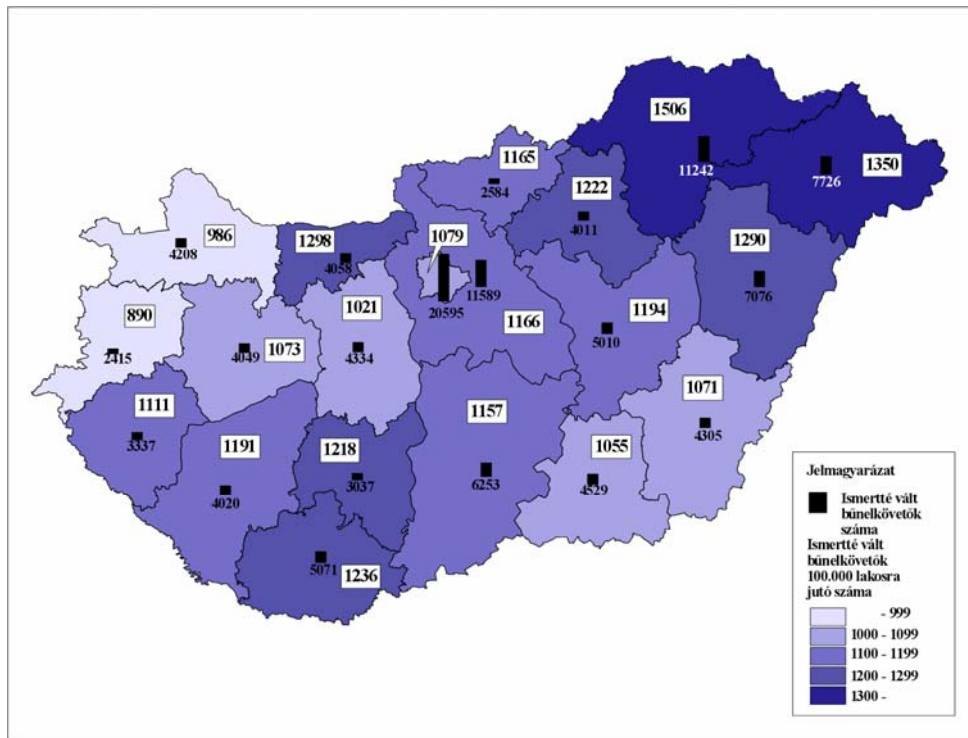
2. Az ismertté vált bűncselekmények számának és 100.000 lakosra jutó számának számtani átlaga (1990-2002)
Adatbázis: ERÜBS (saját számítás)

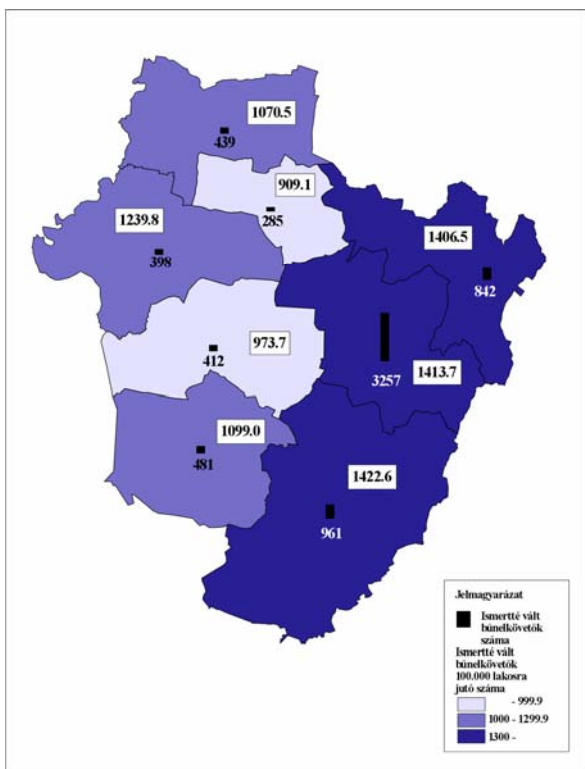
3. Az ismertté vált bűncselekmények számának és 100.000 lakosra jutó számának számtani átlaga H-B megyében rendőrkapitányságonként (1990-2002)
Adatbázis: ERÜBS; BM Informatikai Hivatal Statisztikai Osztály (saját számítás)

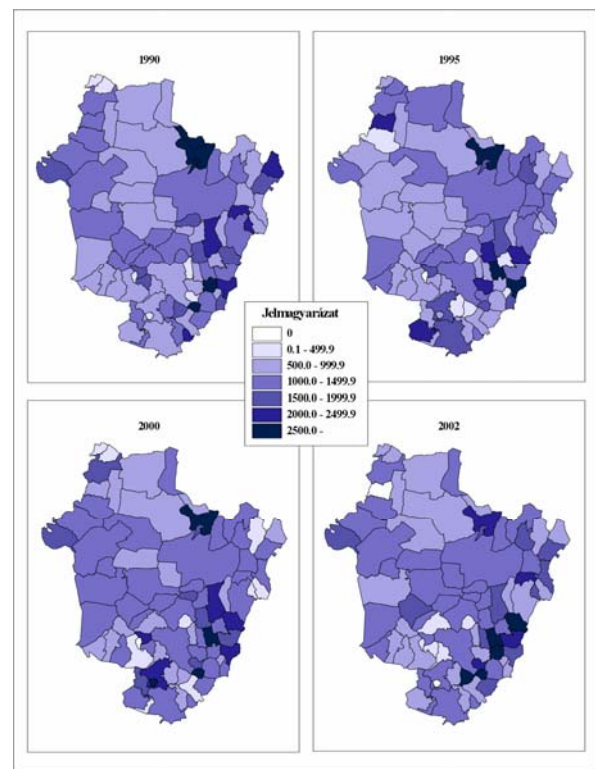
4. Az ismertté vált bűncselekmények 100.000 lakosra jutó száma H-B megyében településenként (1990, 1995, 2000, 2002)
Adatbázis: BM Informatikai Hivatal Statisztikai Osztály

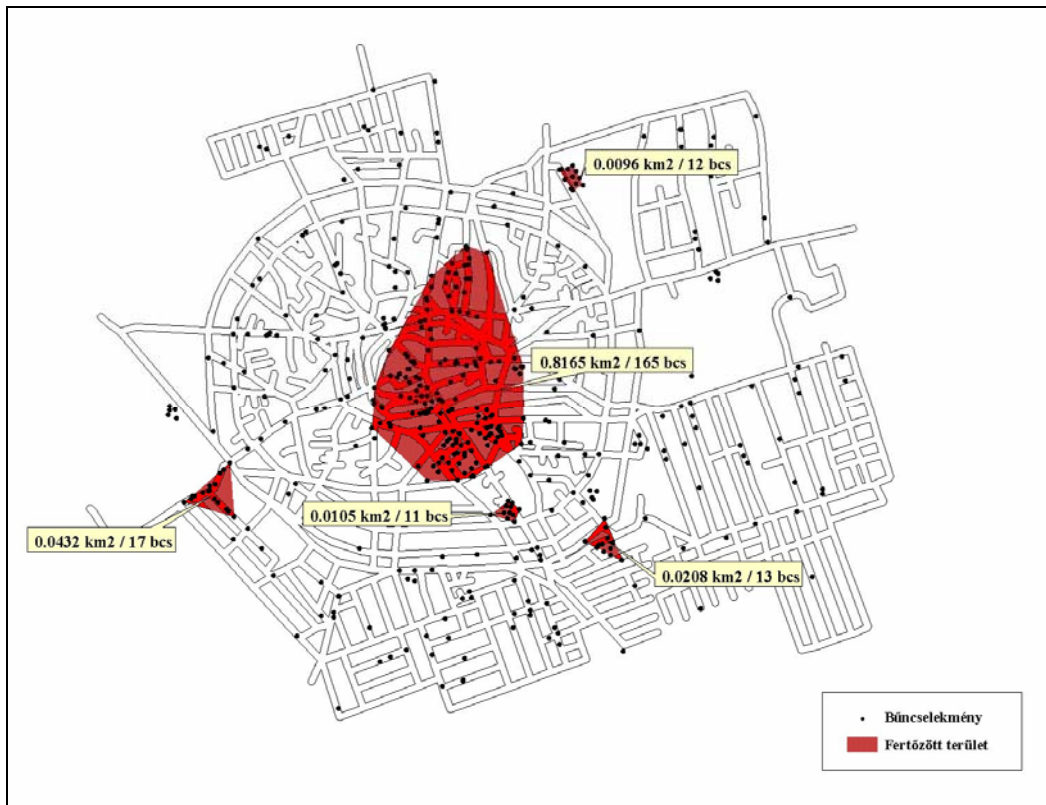
5. Az ismertté vált bűnelkövetők számának és 100.000 lakosra jutó számának számtani átlaga (1990-2002)
Adatbázis: ERÜBS (saját számítás)

6. Az ismertté vált bűnelkövetők számának és 100.000 lakosra jutó számának számtani átlaga H-B megyében rendőrkapitányságoként (1990-2002)
Adatbázis: ERÜBS; BM Informatikai Hivatal Statisztikai Osztály (saját számítás)

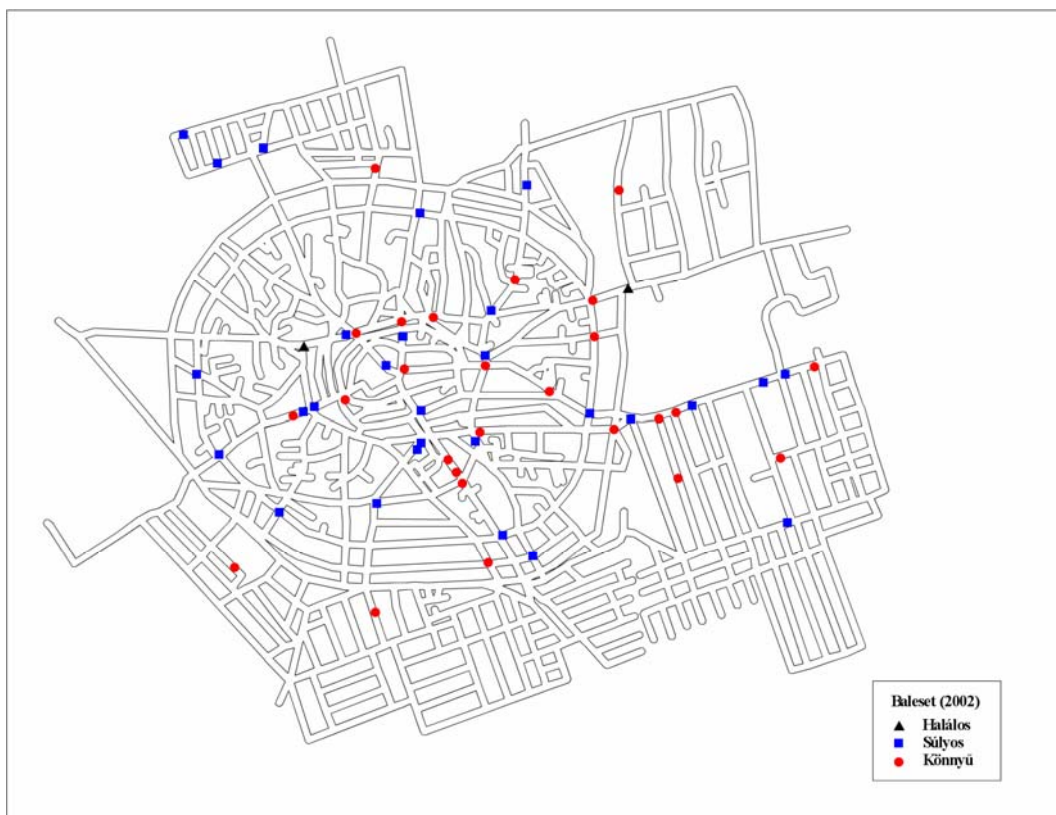

7. Az ismertté vált bűnelkövetők 100.000 lakosra jutó száma H-B megyében településenként (1990, 1995, 2000, 2002)
Adatbázis: BM Informatikai Hivatal Statisztikai Osztály

8. Bűnözési szempontból fertőzött területek Hajdúböszörményben (2002-2003. I. félév)

*Adatbázis: Hajdúböszörményi Rendőrkapitányság
(az érkezett feljelentések alapján)*

9. Hajdúböszörmény belterületének baleseti ponttérképe (2002)

Adatbázis: Hajdúböszörményi Rendőrkapitányság